

Tájékoztató

idegenhonos inváziós fajok visszaszorításának lehetőségeiről

Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről (a továbbiakban: EU-rendelet) megköveteli a tagállamoktól, hogy az idegenhonos inváziós fajok szándékos betelepítése és nem szándékos behurcolása, valamint a terjedése által a biológiai sokféleségre gyakorolt káros hatás megelőzése, minimálisra csökkentése, illetve mérséklése érdekében tegyék meg a szükséges intézkedéseket. Az inváziós növényfajok jellemzője, hogy gyors szaporodású, könnyen sarjadó, nagy térhódító képességgel rendelkező fajok, melyeknek nincsenek, vagy elégtelen hazai fogyasztó szervezeteik vannak, így visszaszorításuk idő-, munka- és költségigényes. Jellemzően a talaj bolygatásával felgyorsul a szaporodásuk, elsők között jelennek meg nyílt felszíneken, erős elnyomóképességgel rendelkeznek és rendszerint allelopátiás (szomszédos élőlények fejlődését, életfolyamatát, csírázását szerves vegyületek útján gátló) hatással is bírnak. Az EU-rendelet I. fejezet 3. cikkének 2. pontja alapján az idegenhonos inváziós faj olyan idegenhonos faj, amelyről megállapítást nyert, hogy betelepítése vagy behurcolása, illetve terjedése veszélyezteti vagy káros hatást gyakorol a biológiai sokféleségre és a kapcsolódó ökoszisztéma- szolgáltatásokra.

A fentiek alapján kiemelt figyelmet kell fordítani az idegenhonos inváziós fajok kordában tartására, hogy terjedésüket ne segítse elő emberi tevékenység. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság azt a tájékoztatót adta, hogy Győr-Moson-Sopron Vármegye területén a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), a magas aranyvessző (*Solidago gigantea*), a kanadai aranyvessző (*Solidago canadensis*), a bíbor nebánsvirág (*Impatiens glandulifera*), a japán keserűfű (*Fallopia japonica*), a mirigyes bálványfa (*Albanthus altissima*), a nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), a keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), a zöld juhar (*Acer negundo*) és az amerikai köris (*Fraxinus pennsylvanica*) idegenhonos inváziós fajok terjedése okozza a legsürgetőbb beavatkozást igénylő károkat.

A fenti fajok többsége Észak-Amerikában vagy Ázsiában honos, a Kárpát-medence éghajlatához és természeti adottságaihoz hasonló területekről származnak, ezért ezen fajok számára Magyarország termőhelyei kiváló feltételeket biztosítanak a tömeges elszaporodáshoz.

Az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása olyan közös érdek, mely természetvédelmi, ökológiai érdekek mellett gazdasági érdekeket is szolgál, hiszen több közülük szántóföldi gazdálkodást, legelőket, kaszálókat, erdőket is veszélyeztet. Ezen fajok sorát gyarapítja például a közönséges parlagnyír (*Ambrosia artemisiifolia*) is, mely bár ökológiailag kevesebb kárt okoz a fentebb megnevezett fajoknál, de a lakosság számára jól ismert hatása minden évben visszaköszön a nyár végi virágzásakor.

A tapasztalat az, hogy egyre súlyosabb állapotok léphetnek fel a természeti területeinken. A klímaváltozás kedvez az idegenhonos fajoknak, a már jelenlévő özőnfajok robbanásszerű terjedése várható, illetve további, akár az emberi egészségre is kockázatot jelentő fajok megtelepedése következhet be. A növények mellett jól ismert az elmúlt években a poloska fajok kellemtelen inváziója is, mely fajoknak szintén a felmelegedés kedvez, hisz az enyhe telek nem korlátozzák a szaporodásukat. Amennyiben felborul a természetes ökológiai rendszer és az idegenhonos inváziós fajok térhódítása tovább fokozódik, úgy a megbomlott egyensúlyi állapot szintén további özőnfaj megtelepedésének és terjedésének fog kedvezni.

Az idegenhonos inváziós fajok terjesztése, vagy annak elősegítése jogszabályba ütköző tevékenység. A Bizottság (EU) 2022/1203 végrehajtási rendeletének 2022. július 12-ei (egyes fajok esetében 2024. augusztus 2.) hatályba lépésével megtörtént az Európai Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének (a továbbiakban: Jegyzék) harmadik bővítése – 18 fajjal –, így a listán szereplő fajok száma 66-ról 84-re emelkedett, mely állatokat és növényeket egyaránt tartalmaz. **A Jegyzéken szereplő fajok teljes tilalom alá esnek, telepítésük, szaporításuk, a példányokkal történő kereskedelem, országba történő behozatala stb. nem megengedett, csak külön engedély birtokában, szakmai intézmények által végezhető tevékenységek.**

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 77/A. § (1) bekezdése szerint, „*aki az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben, illetve jogszabályban meghatározott, idegenhonos inváziós fajjal kapcsolatos előírásokat megszegi, – saját költségére – kötelezhető az idegenhonos inváziós faj betelepítésének vagy behurcolásának megakadályozására, visszaszorítására, elszigetelésére, kiirtására, fogságban tartott állományának teljes és végleges felszámolására, árukészletének megsemmisítésére, illetve a sérült ökológiai rendszerek helyreállítására.*”

Az idegenhonos inváziós fajok köréről és visszaszorításuk fontosságáról és módjairól bővebb információt talál a <https://termeszettvedelem.hu/idegenhonos-invazios-fajok-jogszabalyi-vonatkozasai-eu-s-jegyzek/> és <http://www.invaziosfajok.hu/hu> honlapokon. Továbbá a jelen levél mellékleteként csatolásra kerül az esetleges telepítésekre javasolható vagy épp kerülendő fajok listája.

A Győr-Moson-Sopron Vármegye területén illetékes természetvédelmi kezelő Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság és Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság által üzemeltetett szakmai oldalakat és dokumentumokat elérheti a <https://www.ferto-hansag.hu/hu/dokumentumtar.html#104> és <https://www.bfnp.hu/hu/oldal/idegenhonos-invazios-fajok> honlapokon, ahol bővebb tájékoztatást kaphat az igazgatóságok idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatos feladatairól és munkájáról, továbbá a kezelt fajok köréről.

A fentiek következményeként a természeti értékeink és élőhelyeik megóvása érdekében az alábbiakat javasoljuk:

- a) A zöldterületek fenntartási munkálatai során javasolt sorrendiségben előtérbe helyezni az olyan önkormányzati kezelésű ingatlanokat, melyek idegenhonos inváziós fajokkal fertőzöttek. A visszaszorításuk érdekében elengedhetetlen ezeken a területeken legalább az évi kétszeri (május-június, augusztus-szeptember) kaszálás, hogy a veszélyes növények tápanyagraktárai kimerüljenek. A kezelési módok a fentebb bemutatott honlapokon találhatóak meg, illetve a természetvédelmi kezelők helyi szakemberei is segítségre lehetnek.
- b) A lekaszált idegenhonos inváziós fajok maradványait nem szabad a területen hagyni. Az inváziós fajok többsége könnyen újra legyökerezik, ezért hatékonyság szempontjából kiemelten fontos az utókezelés és a maradványok eltávolítása, ártalmatlanítása.
- c) A települések határaitban, természeti területek, szántók, csatornák, egyedi tájértékek stb. szomszédságában, zártkerti övezetekben élők figyelmének külön felhívása, hogy az ingatlanon keletkezett kertészeti- és zöldhulladék külterületen történő elhelyezése súlyos veszélyforrás az ökológiai rendszerekre, mely jogszabályba is ütközik, így az a későbbiekben az elkövetőre vagy az ingatlantulajdonosra nézve súlyos anyagi terhet róhat.
- d) A kertészeti- és zöldhulladék jogszabályoknak megfelelő elszállításának és ártalmatlanításának a biztosítása.
- e) Az olyan területeket, melyeken nem szükséges a fenntartó kaszálás és nem fertőzött idegenhonos inváziós fajokkal, az ökológiai értékek megóvása és a biodiverzitás (faji sokszínűség) megőrzése érdekében javasolt elhagyni a kezeléseket. A természetes vegetációt minden esetben javasolt kímélni.
- f) A patakok, csatornák, vízfolyások medrét érintő fenntartási munkák augusztus 1. és október 30. közötti időszakban (szaporodási és telelési időszakon kívül) végezhető a védett állatfajok védelme érdekében.
- g) Az élővilág, különösen a fészkelő madarak védelme érdekében cserjeirtás, nádirtás, fakitermelés, vagy a növényzet metszése, gallyazása vegetációs időn kívül, szeptember 1. – március 1. között végezhető.
- h) A koros, kifejllett fák hűsítik a mikroklímát, árnyékolják a kiterjedt betonfelületeket, mérséklik a klímaváltozás okán kialakuló tartós hőséget, javítják a közérzetet. A koros fák potenciális lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelye számos védett állatfajnak. Így amennyiben nagy méretű idegenhonos inváziós fa kerül kivágásra, minden esetben javasolt pótolni őshonos, nagy lombkoronát nevelő, a termőhelynek és a táj karakterének megfelelő fafajjal. Lehetőség szerint annyi egyeddel, amennyinek az összesített átmérője eléri a kivágott koros fa mellmagassági átmérőjét.

- i) Mezőgyék, fasorok, fa- és bokorcsoportok, mikroélőhelyek megszüntetése, gyérítése ökológiai és tájvédelmi szempontok szerint sem kívánatos. Amennyiben inváziós fajokkal fertőzött területekről van szó, úgy javasolt előtte egyeztetni az illetékes nemzeti park igazgatósággal a kezeléssel és a pótlással.
- j) A település területén, a természetes vegetációt érintő kaszálásokkor határozottan kerülni kell a túl alacsonyra állított vágási magasságot. A túl alacsony növényzet ökológiai szempontból sivár és kitett az aszálynak, rossz a vízmegtartó képessége (mely a beszivárgásra, a párologtatásra és a lefolyási viszonyokra, a villámárvizekre is hatással lehet). A túl alacsonyan vágott növényzet könnyen kiszárad, így szabad talajfelszínnek jönnek létre, mely kedvezni fog az idegenhonos inváziós fajok megtelepedésének.
- k) Amennyiben a településen növénytelepítést terveznek, úgy minden esetben őshonos, a termőhelynek és a táj karakterének megfelelő fajokat javasolt választani, melyek így a klímaváltozás hatásainak is jobban ellenállhatnak, csökkentve az újratelepítés és az jövőben esetleges veszélyes fakivágás költségeit is.
- l) Az elmúlt években a figyelem középpontjába került a méhlegelők belterületi telepítése, mely ökológiai szempontból előnyös és kedvez a beporzó szervezeteknek, a madaraknak és további számtalan, az emberrel együtt élni képes hasznos vagy védett állatfajnak is. A méhlegelő magkeverék kihelyezésekor minden esetben ellenőrizni kell a származását, csak megbízható forrásból, fémzárolva szabad beszerezni, mely garantálja, hogy nem tartalmaz idegen szaporítóanyagot, így potenciálisan idegenhonos inváziós faj magját sem.

A fenti javaslatok megtartásával már középtávon is javuló tendenciákat mutathat a település ökológiai állapota, mely növelheti a biodiverzitást, javíthat az egyensúlyi állapotokon, a klímaváltozás helyi hatásait is mérsékelheti. Ugyanakkor az idegenhonos inváziós fajok elleni küzdelem idő- és költségigényes feladat, mely akár több éven keresztül is elvégzendő ismételt kezeléseket igényel. **A rosszul elvégzett beavatkozás súlyosan ronthat az ökológiai állapotokon, és rosszabb helyzetet teremthet, mint a kiindulási állapot, aminek a megoldása így még több költséggel járhat!** Minden esetben előre meg kell tervezni, hogy az adott területen milyen munkálatok tarthatók fenn hosszú távon. **Minden esetben javasolt előtte egyeztetni a területileg illetékes természetvédelmi kezelő szakembereivel.**

Kapuvár, 2024. 05. 14.

Kapuvár Városi Önkormányzat

Tiltott fajok listái:

1143/2014. EU rendelet az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről

A rendelet alapján a tagországok képviselőiből álló inváziós fajok elleni védelemért felelős bizottság elfogadta azt a növény- és állatfajlistát, mely az Unió számára veszélyt jelentő inváziós idegenhonos fajok jegyzékét alkotja. A listán szereplő fajok egyedeire vonatkozó szigorú szabályok szerint tilos az egész EU területén forgalomba hozni és a természetbe kibocsátani akár egyetlen példányt is, de a behozatalra, tartásra, tenyésztésre, szaporításra, szállításra, kereskedelemre és felhasználásra is hasonlóan szigorú szabályok vonatkoznak.

A listában szereplő növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
mirigyes bálványfa	<i>Ailanthus altissima</i>
közönséges selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>
borfa, tengerparti seprúcserje	<i>Baccharis halimifolia</i>
kaliforniai tündérhínár	<i>Cabomba caroliniana</i>
keleti fafojtó	<i>Celastrus orbiculatus</i>
vízjácint	<i>Eichhornia crassipes</i>
cingár (aprólevelű) átokhínár	<i>Elodea nuttallii</i>
óriásrebarbara	<i>Gunnera tinctoria</i>
mexikói víziójt	<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>
kaukázusi medvetalp	<i>Heracleum mantegazzianum</i>
sosnowsky-medvetalp	<i>Heracleum sosnowskyi</i>
hévízi gázló	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>
japán komló	<i>Humulus scandens</i>
bíbor nebáncsvirág	<i>Impatiens glandulifera</i>
fodros átokhínár	<i>Lagarosiphon major</i>
nagyvirágú tóalma	<i>Ludwigia grandiflora</i>
sárgavirágú tóalma	<i>Ludwigia peploides</i>
sárga lápbuzogány	<i>Lysichiton americanus</i>
közönséges süllőhínár	<i>Myriophyllum aquaticum</i>
felemáslevelű süllőhínár	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>
keserű hamisüröm	<i>Parthenium hysterophorus</i>
rózsás tollborzfü	<i>Pennisetum setaceum</i>
ördögfarok keserűfű	<i>Persicaria perfoliata</i>
úszó kagylótutaj	<i>Pistia stratiotes</i>
kudzu nyílgyökér	<i>Pueraria montana var. lobata</i>
átellenes rucaöröm	<i>Salvinia molesta</i>

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet
a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

A kormányrendelet melléklete meghatározza azoknak a fajoknak a listáját, melyek inváziós és termőhely-idegen növényfajoknak tekinthetők, így az 5. § (2) bekezdés értelmében a Natura 2000 gyepterületeken ezek megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.

Az érintett növényfajok:

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
akác	<i>Robinia pseudo-acacia</i>
amerikai kőris	<i>Fraxinus americana</i>
bálványfa	<i>Ailanthus altissima</i>
keskenylevelű ezüstfa	<i>Elaeagnus angustifolia</i>
fekete fenyő	<i>Pinus nigra</i>
erdei fenyő	<i>Pinus silvestris</i>
gyalogakác	<i>Amorpha fruticosa</i>
kései meggy	<i>Prunus serotina</i>
zöld juhar	<i>Acer negundo</i>

2. Lágyszárú inváziós növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
alkörmös	<i>Phytolacca americana</i>
japánkeserűfű fajok	<i>Fallopia spp.</i>
kanadai aranyvessző	<i>Solidago canadensis</i>
magas aranyvessző	<i>Solidago gigantea</i>
parlagfű	<i>Ambrosia artemisifolia</i>
selyemkóró	<i>Asclepias syriaca</i>
süntök	<i>Echinocystis lobata</i>

43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet
a növényvédelmi tevékenységről

A rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a földhasználó és a termelő köteles védekezni az alábbi növények ellen: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), keserű csucsor (*Solanum dulcamara*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranka fajok (*Cuscuta spp.*).

A természetes növényvilágra veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok hazai tudományos alapú jegyzéke szerinti további, szakmai szempontok alapján és a természetvédelmi kezelő által tiltott fajok:

Magyar név	Tudományos név
észak-amerikai őszirózsák	<i>Aster lanceolatus</i> (beleértve <i>A. tradescantii</i>), <i>A. novi-belgii</i> , <i>A. xsalignus</i>
nyugati ostorfa	<i>Celtis occidentalis</i>
átoktüske	<i>Cenchrus incertus</i>
díszárpa	<i>Hordeum jubatum</i>
japánkomló	<i>Humulus scandens</i>
kisvirágú nebáncsvirág	<i>Impatiens parviflora</i>
vékony szittyó	<i>Juncus tenois</i>
közönséges vadszőlő	<i>Parthenocissus inserta</i>
tapadó vadszőlő	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>
kínai alkörmös	<i>Phytolacca esculenta</i>
magas kúpvirág	<i>Rudbeckia laciniata</i>
parti szőlő	<i>Vitis vulpina</i>
moszatpáfrány-fajok	<i>Azolla caroliniana</i> (<i>A. filiculoides</i>), <i>A. mexicana</i>
kanadai átokhínár	<i>Elodea canadensis</i>
törpe békalencse	<i>Lemna minuta</i>

Természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolható fajok listája:

Őshonos fafajok

Magyar név	Tudományos név
mezei juhar	<i>Acer campestre</i>
korai juhar	<i>Acer platanoides</i>
hegyi juhar	<i>Acer pseudoplatanus</i>
tatár juhar	<i>Acer tataricum</i>
közönséges nyír	<i>Betula pendula</i>
közönséges gyertyán	<i>Carpinus betulus</i>
magyar kőris	<i>Fraxinus angustifolia subsp. pannonica</i>
magas kőris	<i>Fraxinus excelsior</i>
virágos kőris	<i>Fraxinus ornus</i>
vadalma	<i>Malus sylvestris</i>
fekete nyár	<i>Populus nigra</i>
rezgő nyár	<i>Populus tremula</i>
madárcseresznye	<i>Prunus avium</i>
zselnicemeggy	<i>Prunus padus</i>
vadkörte	<i>Pyrus pyraeaster</i>
csertölgy	<i>Quercus cerris</i>
kocsánytalan tölgy	<i>Quercus petraea</i>
molyhos tölgy	<i>Quercus pubescens</i>
kocsányos tölgy	<i>Quercus robur</i>
fehér fűz	<i>Salix alba</i>
madárberkenye	<i>Sorbus aucuparia</i>
barkóca berkenye	<i>Sorbus torminalis</i>
kislevelű hárs	<i>Tilia cordata</i>
nagylevelű hárs	<i>Tilia platyphyllos</i>
hegyi szil	<i>Ulmus glabra</i>
vénicszil	<i>Ulmus laevis</i>
mezei szil	<i>Ulmus minor</i>
mogyorós hólyagfa	<i>Staphylea pinnata</i>

Őshonos cserjefajok

Magyar név	Tudományos név
közönséges borbolya	<i>Berberis vulgaris</i>
csepleszmeggy	<i>Cerasus fruticosa</i>
húsos som	<i>Cornus mas</i>
veresgyűrű som	<i>Cornus sanguinea</i>
közönséges mogyoró	<i>Coryllus avellana</i>
cserszömörce	<i>Cotinus coggygria</i>

A fajok megválasztása során minden esetben figyelembe kell venni a táj karakterét és a termőhelyi viszonyokat!

fekete madárbirs	<i>Cotoneaster niger</i>
kétbibés galagonya	<i>Crataegus laevigata</i>
egybibés galagonya	<i>Crataegus monogyna</i>
csíkos kecskerágó	<i>Euonymus europaeus</i>
bibircses kecskerágó	<i>Euonymus verrucosus</i>
közönséges borostyán	<i>Hedera helix</i>
közönséges fagyal	<i>Ligustrum vulgare</i>
ükörke lonc	<i>Lonicera xylosteum</i>
kökény	<i>Prunus spinosa</i>
gyepűrózsa	<i>Rosa canina</i>
jajrózsa	<i>Rosa pimpinellifolia</i>
hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>
rekettyefűz	<i>Salix cinerea</i>
ostorménfa	<i>Viburnum lantana</i>
kányabangita	<i>Viburnum opulus</i>
kis télizöld meténg	<i>Vinca minor</i>

Telepítésre javasolt egyéb fa- és cserje fajok

Magyar név	Tudományos név
tűzvörös juhar	<i>Acer ginnala</i>
vadgesztenye	<i>Aesculus carnea</i>
vadgesztenye	<i>Aesculus hippocastanum</i>
szivarfa	<i>Catalpa bignonioides</i>
sárga borsófa	<i>Colutea arborescens</i>
törökmogyoró	<i>Corylus colurna</i>
páfrányfenyő	<i>Ginkgo biloba</i>
közönséges aranyeső	<i>Laburnum anagyroides</i>
tulipánfa	<i>Liriodendron tulipifera</i>
díszalma	<i>Malus baccata</i>
közönséges platán	<i>Platanus × acerifolia</i>
vérszilva	<i>Prunus × cistena</i>
kecskefűz	<i>Salix caprea</i>
japánakác	<i>Sophora japonica</i>
kereklevelű berkenye	<i>Sorbus rotundifolia</i>
mogyorós hólyagfa	<i>Staphylea pinnata</i>
ezüsthárs	<i>Tilia tomentosa</i>
csepleszmeleggy	<i>Prunus fruticosa</i>
díszcseresznye	<i>Prunus serrulata</i>

A fajok megválasztása során minden esetben figyelembe kell venni a táj karakterét és a termőhelyi viszonyokat!